

Kertomuksia isyydestä

Isyyden narratiivit isyyden hahmottamisen työvälineinä

Lasse Mielikäinen

Opinnäytetyö

Joulukuu 2019

Sosiaali- terveys- ja liikunta-ala

Sosionomi (AMK), sosiaalialan tutkinto-ohjelma

Tekijä(t) Mielikäinen, Lasse	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Joulukuu 2019
	Sivumäärä 40 sivua	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: Kyllä
Työn nimi Kertomuksia isyydestä Isyyden narratiivit isyyden hahmottamisen työvälineinä		
Tutkinto-ohjelma Sosionomi AMK		
Työn ohjaaja(t) Helminen, Eeva & Kiiskilä, Taja.		
Toimeksiantaja(t) Ei toimeksiantajaa		
Tiivistelmä <p>Opinnäytteen tarkoituksena oli havainnollistaa, kuinka narratiiveja on käytetty tarkastellessa isyyttä ja isyyden kokemuksia erilaisista lähtökohdista sekä kuinka narratiiveja voitaisiin hyödyntää laajemmin isyyden rakentamisen työkaluina.</p> <p>Opinnäytetyön toteutus rakentui isyyden ja isyyden narratiivien suhteen tarkastelulle kuvailevan, integroivan kirjallisuuskatsauksen keinoin. Tutkimuskysymyksenä oli: millaisia ovat isyydestä kertovat narratiivit ja miten niillä voidaan kartoittaa isyyden kokemuksestaan? Tämän kysymyksen pohjalta opinnäytetyön teoriaosiossa selvitettiin, millaisia erilaisia tyyliuuntia isyyden narratiiveissa on löydettävissä, kuinka näissä narratiiveissa kuvataan isyyttä ja millaisia yhteneväisyyksiä näillä erilaisilla isyyden narratiiveilla on keskenään.</p> <p>Opinnäytetyön tiedonhaku toteutettiin hyödyntämällä kolmea tietokantaa. Niistä saatiin yhteensä yhdeksän sisäänottokriteerit täyttävää julkaisua, jotka käsitelivät isyyden narratiiveja eri painotuksin. Opinnäytetyön tulokset saatiin analysoimalla kootut julkaisut käyttäen aineistolähtöistä, systemaattista sisällön analyysiä. Analysoidussa aineistossa nousi esiin isyyden narratiivien monisyisyys ja niiden vahva vuorovaikutuksellinen suhde isyyden ymmärrykseen rakentumiseen.</p> <p>Tulosten perusteella oli havaittavissa se, että isyyden narratiivit eivät rakennu yksiselitteisesti vain yhdestä kontekstissa, vaikka niiden tarkastelussa tiettyjä painotuksia olisikin. Johdopäätöksenä voidaan pitää, että ne muodostuvat vuorovaikutuksessa. Ne luovat pohjan kokemukselliselle jakamiselle, isyyden reflektiolle sekä isyyden yksilökohtaiselle hallinnalle ja siten ne puolestaan muokkaavat ymmärrystä isyydestä ja sen rakentumisesta.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Isyys ja narratiivit.		
Muut tiedot (salassa pidettävät liitteet)		

Author(s) Mielikäinen, Lasse	Type of publication Bachelor's thesis	Date December 2019 Language of publication: Finnish
	Number of pages 40 pages	Permission for web publication: Yes
Title of publication Stories of Fatherhood Utilizing Fatherhood Narratives as Tools for understanding Fatherhood		
Degree programme Bachelor of social services		
Supervisor(s) Helminen, Eeva & Kiiskilä, Taja.		
Assigned by No assigning body		
Abstract <p>The purpose of the thesis was to highlight how narratives of fatherhood have been used as a means to inspect fatherhood and fatherhood experiences as well as how narratives might be more widely used as tools for constructing fatherhood.</p> <p>The implementation of the thesis consisted of inspecting the relationship of fatherhood, and fatherhood narratives through the lens of a descriptive, integrative literature review. In which the research question was: what kind of narratives are fatherhood narratives and how they might be used to codify the landscape of fatherhood experiences? This question as its basis the theory of the thesis consisted of identifying what different kinds of fatherhood narratives can be observed, how these narratives describe fatherhood and what commonalities these narratives have.</p> <p>The research for the thesis was conducted via three databases. From these databases nine publications satisfying the inclusion criteria of the thesis were found, which inspected fatherhood narratives with different focuses. The results of the thesis came from analysing these included publications using data-driven, systemic content analysis. From the analysed material the multidimensional nature of fatherhood narratives as well as the strong interactive relationship they have with how the understanding of fatherhood is built.</p> <p>Based on the results of the thesis it became apparent that fatherhood narratives aren't definitely constructed within a singular context, though certain focuses may be present when inspecting them. It can be concluded that that they provide a base for sharing experiences, the reflection of fatherhood as well as controlling fatherhood on an individual level, and ergo shape the understanding and how it is constructed.</p>		
Keywords/tags (subjects) Fatherhood and narratives		
Miscellaneous (Confidential information)		

Sisällys

1	Johdanto	2
2	Opinnäyttetyön tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymys	3
3	Isyys ja narratiivit	3
	3.1. Isyys rakenteellisena ilmiönä	3
	3.2. Isyyden narratiivit	5
	3.4. Isyyden historialliset narratiivit	6
	3.5. Isyyden rakentumisen narratiivit	9
	3.6. Isyyden toiminnalliset narratiivit	12
4	Opinnäytetyön toteutus	15
	4.1. Kuvaileva, integroiva kirjallisuuskatsaus.....	15
	4.2. Tiedonhaun prosessi ja aineiston keruu	17
	4.3. Aineiston analyysi	22
5	Opinnäytetyön tulokset	24
	5.1. Isyys ja narratiivit	24
	5.2. Narratiivit isyyden tulkinnan ja rakentamisen työvälineinä	24
6	Pohdinta.....	30
	6.1. Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus.....	30
	6.2. Opinnäytetyön tulosten tarkastelu.....	32
	6.3. Johtopäätökset	33
	6.4. Mahdolliset jatkotutkimukset.....	34
	Lähteet	35

Taulukot

Taulukko 1. Opinnäytteen tiedonhaun kriteerit.....	18
Taulukko 2. Opinnäytetyön tiedonhaku eri tietokannoista.....	20
Taulukko 3. Opinnäytetyön hyväksytyt alkuperäistutkimukset.....	22

1 Johdanto

Narratiiveilla, eli kertomuksilla, on merkittävä rooli ihmisten minuuden ja identiteettien rakentumisessa. Ne tarjoavat välineet, joilla voimme jäsentää kokemuksiamme itsellemme helpommin ymmärrettävään muotoon, kommunikoida näitä kokemuksia toisillemme yhteisen diskurssin kautta ja näin rakentaa kollektiivista ymmärrystämme paikastamme maailmassa. (Hyvärinen 2006, 2 – 3.)

Vahvimmillaan narratiivit ovat silloin kun ne toimivat työkaluina, joiden avulla on mahdollista selittää ja havainnollistaa miksi ihmiset toimivat konkreettisissa tilanteissa juuri siten kuin he toimivat. Erityisesti silloin, kun halutaan toiminnan kuvauksen lisäksi hahmottaa, millaista on olla toiminnan kohteena ja miten tällainen toiminnan kohteena olo ilmenee ihmisten kokemuksellisessa ja emotionaalisessa kontekstissa ovat narratiivit erityisen mieluista tarkastelun toteutusvälineitä. (Hyvärinen 2006, 2 – 3.)

Isäksi tulo on yksi suurimmista muutoksista, jonka mies voi elämässään kokea ja se ratkaisevasti asettaa uuden isän roolin niin miehenä kuin hänen asemansa perheen hierarkiassa muutosten alaiseksi. (Mykkänen 2014, 32). Isäksi tulo asettaa miehelle monia velvoitteita, odotuksia ja normeja, jotka eivät ole hänelle olleet ajankohtaisia ennen lapsen syntymää. Näin ollen hän joutuu työstämään omien toiveidensa, tarpeidensa ja asenteidensa tasapainoa pystyäkseen onnistuneesti toimimaan uudessa roolissaan lapsen vanhempana. Isyys on näin ollen kokemus, joka määrittelee miehen elämän kulkua pitkälle eteenpäin siitä lähtien kun lapsi ensimmäistä kertaa asetetaan hänen eteensä. Ja niin sisäiset kuin ulkoiset tekijät miehen elämässä tulevat muokkaamaan hänen isyyttään tästä hetkestä eteenpäin. (Eerola & Mykkänen 2014, 12-13.)

Opinnäytetyön tarkoituksena on havainnollistaa, kuinka narratiiveja on hyödynnetty, kun erilaisista lähtökohdista on lähdetty tarkastelemaan isyyttä ja isyyden kokemuksia sekä kuinka ne jatkossakin voivat toimia apuna rakentaessa ymmärrystä isyydestä.

2 Opinnäyttetyön tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymys

Opinnäytteen tarkoituksena on koota aineistoa, joka kuvaa millaisia erilaisia isyyden narratiiveja käytetään isyydestä kerrottaessa.

Opinnäytteen tavoitteena on hahmottaa miten isyyden narratiivit rakentuvat, millaisia yhteneväisyyksiä niissä esiintyy teemojen osalta sekä tarkastella, kuinka isyyden narratiiveja voidaan hyödyntää metodisina työkaluina rakentaessa isien ymmärrystä isyydestä.

Tutkimuskysymyksenä opinnäytteen toteuttamiseksi käytettiin lauseketta: Millaisia ovat isyydestä kertovat narratiivit ja miten niillä voidaan kartoittaa isyyden kokemukenttään?

Opinnäytteen tutkimusaiheen valinta perustui haluun käsitellä isyyttä sen johtuen sen ajankohtaisuudesta, isyyden roolin ja toimintapiirin selvästä muutosliikehdinnästä sekä isyyden merkittävästä roolista varhaiskasvatuksen työskentelyn yhteydessä. Narratiivit nousivat erityiseksi tarkastelun kohteeksi koska ne kuvaavat nimenomaan isyyden sosiokulttuurista kokemusta, eivätkä pelkästään sen numeerisia, tilastollisia muutoksia.

3 Isyys ja narratiivit

3.1. Isyys rakenteellisena ilmiönä

Isyyden käsitteellä viitataan yleisesti siihen biologiseen isyyteen, joka pohjautuu siihen tosiseikkaan, että hän on vastuussa sen munasolun hedelmöittämisestä, josta lapsi on alkunsa saanut. Siihen myös oletusarvoisesti sisältyy se vastuullinen ja kasvatuksellinen rooli joka miehellä on suhteessa lapsen syntymän jälkeen.

Isyyden termiä voidaan kuitenkin tarkastella myös paljon laajempaan kokonaisuuteen, joka pitää sisällään neljä selvästi erilaista osa-aluetta, jotka yhdessä muodostavat toimivan isyyden edellytykset. Isyystutkija Jouko Huttunen on nimennyt nämä

neljä osa-aluetta seuraavasti; biologinen isyys, juridinen isyys, sosiaalinen isyys ja psykologinen isyys. (Huttunen 2001, 57-58.)

Biologinen isyys käsittää sen yksiselitteisen biologisen suhteen joka isällä on lapsen sen pohjalta, että hän on hedelmöittänyt sen munasolun, josta lapsi on alkunsa saanut. Näin isä on osaltaan määrittänyt niitä ominaisuuksia, vahvuuksia ja perimätautisia riskitekijöitä, joita lapsi tulee kasvaessaan omaamaan. Se kattaa isyyden kokonaismerkityksestä kaikkein pienimmän osan. Biologinen isyys toki omalta osaltaan määrittää niitä lähtökohtia, joista lapsen ja isän suhde lähtee kehittymään syntymän jälkeen mutta isän ja lapsen vuorovaikutuksessa se ei ole ratkaisevin tekijä. Biologinen isyys ei myöskään ole edellytys muiden isyyden lajien toteutumiselle. (Huttunen 2001, 58-60.)

Juridinen isyys sisältää ne yhteiskunnan asettamat velvollisuudet, vastuut ja oikeudet, jotka isällä on suhteessa lapseen. Näitä ovat esimerkiksi tiedonsaanti lapsen hoidosta päiväkodin taikka terveydenhuollon piirissä, päätösoikeus lapsen asumisjärjestelyissä ja muissa juridisissa tapahtumissa (esimerkiksi pankkitilin avaaminen ja käyttöoikeus) sekä velvollisuus huolehtia, että lapsen pakollinen oppimäärä tulee täyttyksi. Suomessa juridiseen isyyteen sisällytetään jokainen mies, joka tunnustetaan lapsen huoltajaksi isysoletuksen kautta - kun kyse on avioliitosta - taikka huoltajuuden asettamispäätöksellä adoption taikka muun lakiin perustuvan päätöksen kautta (Esimerkiksi sisarushuoltajuus vanhempien kuollessa ennenaikaisesti). Jos kyse on avioliiton ulkopuolella syntyneestä lapsesta, juridinen isyys määräytyy isyyden tunnustamisen kautta. (Huttunen 2001, 60-62.)

Sosiaalinen isyys muodostuu siitä huolenpidosta, lapsen kanssa asumisesta ja elämisestä sekä siitä isän ja lapsen yhteisestä kanssakäymisestä, joka tapahtuu jokapäiväisessä arjessa. Se pitää myös sisällään sen, että isä toimii lapsensa kanssa ja tukee häntä niissä sosiaalisissa tilanteissa, jotka tapahtuvat kodin sisällä sekä ulkopuolella. Isä siis näyttäytyy isällisenä hahmona paitsi lapselle itselleen myös viestittää tätä rooliaan ympäröivälle maailmalle täten vahvistaen lapsen arvoa sekä hänen kokemaa turvaa suhteessa muuhun ympäristöön. Toimiva sosiaalinen isyys edellyttää, että isä on lapselleen läsnä ja toimii aktiivisena osana lapsen elämää muutenkin kuin vain sen verran, että hän huolehtii lapsen välittömästä selviytymisestä. (Huttunen 2001, 62-63.)

Psykologinen isyys puolestaan pohjautuu tiedostettuun tunteeseen ja kiintymykseen. Se edellyttää, että niin lapsi kuin isä tiedostavat toisensa merkitykselliseksi ja pystyvät jakamaan keskenään monenlaisia tunnepohjaisia kokemuksia aktiivisessa vuorovaikutuksessa. Psykologinen isyys määrittyy ensisijaisesti lapsen kautta; kenet hän nimeää isäkseen, kehen mieshahmoon hän on kiintynyt, kehen hän turvaa ja kenet hän tunnustaa arvovaltaiseksi itseään kohtaan. Psykologinen isyys ei synny automaattisesti muiden isyyden lajien toteutumisen kautta vaan se vaatii, että niin isä kuin lapsikin aktiivisesti paneutuvat suhteensa rakentamiseen. Tästä syystä psykologinen isyys on näistä neljästä isyyden lajista haastavin toteuttaa ja se voi olla monelle isälle arka ja vaikeasti lähestyttävä aihe. (Huttunen. 2001, 64-65.)

3.2. Isyyden narratiivit

Isyyden narratiivit ovat kuvauksia isyyden historiasta, isyyden rakentumisesta ennen ja jälkeen lapsen synnyn sekä katsauksia isyyden toiminnalliseen rooliin aktiivi arkielämässä. Ne kertovat niistä kulttuurisista ideaaleista ja arvoista, jotka muodostavat pohjan ymmärryksellemme siitä millaista on hyvä isyys ja miehuus. (Kekäle & Eerola 2014, 19.)

Opinnäytetyössä isyyden narratiiveja käsitellään nimenomaan keskittyen näihin kolmeen aihepiirilliseen ”suuntaukseen” jotka kukin kuvastavat isyyden kokemuksentää ja muovaantumista kukin omalla tavallaan. Tarkastelun alla ovat isyyden historialliset narratiivit, jotka kuvaavat isyyden vaiheittaista kehitystä laajemmassa yhteiskunnallisessa kontekstissa, mutta voivat myös keskittyä yksilöisien isyyskokemuksiin ja heidän isähistoriaansa. Tätä suuntausta ovat opinnäytetyön aineistossa pohtineet Ilana Aalto julkaisussaan ” Sotasukupolvien miesten moninaiset isyydet.” (2014), Jouko Huttunen julkaisussaan ” Isyyden muutos ja tulevaisuus.” (2014) sekä Jari Kekäle ja Petteri Eerola julkaisussaan ” Isyyden tarinamarkkinoilla.” (2014).

Toisena tarkastelun kohteena ovat isyyden rakentumisen narratiivit. Ne kuvaavat sitä, kuinka isä ottaa oman isyytensä vastaan, kun se tulee ajankohtaiseksi; millaisia valmiuksia, haluja, kompetensseja ja kehityskohteita heillä on ja miten ympäröivä yh-

teiskunta sekä maailma reagoi heidän isyyteensä. Tätä isyyden osa-aluetta ovat poh-
tineet Kirsi Eräranta julkaisussaan ” Isäksi tulossa ja tekemässä: isäryhmät ja omaelä-
mäkerrallinen työ isyyteen ohjaamisen välineinä.” (2007) sekä Johanna Mykkänen
julkaisussaan ” Miesten puhetta isäksi tulon halusta ja aikeista” (2010), ” Isyyteen si-
toutuminen ja isän vastuu esikoisisien kertomana.” (2013), ” Isäksi tulon monet po-
lut.” (2014).

Kolmantena isyyden narratiivien aihepiirinä ovat isyyden toiminnalliset narratiivit,
jotka kertovat millaisena käytännön toimijana isä näyttäytyy perheiden arjessa. Onko
hän aktiivinen osallistuja, etäinen elättäjä vaiko edustaako hän jotain muuta isyyden
toteuttamisen tyyliä? Näitä pohtivat Ilana Aalto julkaisussaan ” Kotiin päin: ko-
din muuttuvat merkitykset miesten isyyssertomuksissa.” (2002) sekä Sanna Kauki-
nen, Petteri Eerola ja Jari Eskola julkaisussaan ” Etäinen, autoritaarinen, tasavertai-
nen ja epäröivä: isyyden neljä tarinatyyppiä.” (2018). Aihetta myös sivutaan taikka
suoraan käsitellään lyhyesti muissa edellä mainituissa julkaisuissa.

3.4. Isyyden historialliset narratiivit

Isyyden historialliset narratiivit kertovat niistä vaiheista, joiden kautta isyys on kulke-
nut ja niitä tapoja, joilla ymmärrystä isyyden käsitteestä on rakennettu. Nämä narra-
tiivit kuvaavat sitä muuttuvaa kontekstia, joka on toiminut, usein jopa ihmisten tie-
dostamatta, niiden kestävien arvojen ja ajatusmallien taustavoimana, joiden varaan
isyyttä on rakennettu. Ne myös kuvaavat taaksepäin katsoen sitä jatkuvaa muutoslii-
kettä, jonka katsotaan kuuluvan olennaisesti isyyteen.

Historiallislähtöisessä isyyspuheessa on profiloitunut vahvasti isyyden jatkuva kehi-
tyksellinen narratiivi, jota leimaa ajatus isyyden kolmesta ”valtakaudesta” jotka on
tyypitelty seuraavasti: Esimoderni, moderni ja postmoderni isyyden kuvaus. Nämä
narratiivit pohjautuvat nimiensä osalta sosiologisessa tutkimuksessa nostavaan mo-
dernisaatioteoriaan, joka kuvaa vaiheittaista kehitystä, jossa yksittäinen laaja yhteis-
kunnan läpäisevä kertomus on hitaasti muuntunut pienemmiksi, paikallisimmiksi,

moniäänisimmiksi kertomuksiksi. Tämä kehitys on kuvatussa narratiivisessa struktuurissa vahvasti sidotettu yhteiskunnan siirtymiseen maatalousyhteisöistä nykypäivän keskitettyihin, urbaaneihin toimintaympäristöihin. (Kekäle & Eerola 2014, 19 – 20.)

Esimoderni isyys hahmottuu patriarkaaliseksi ja autoritääriseksi rooliksi, jossa isä on kiistaton perheen pää. Hänellä on kaikki valta määrittää, kuinka lapsen asioita käsitellään ja hän profiloituu henkisesti ja emotionaalisesti lapsilleen etäiseksi hahmoksi. Lapsi siis sijoittuu tässä isyyden mallissa tiukasti isänsä alapuolelle, heikommaksi toimijaksi. Tässä narratiivityypissä etäisyys lapsen ja isän välissä muodostuu pelonsekaisten kunnioituksen kautta, ei niinkään fyysisen välimatkan. Koska tämä narratiivi löytää historialliset juurensa maaseutuyhteisöistä voi lasten ja isän käytännön kanssa käyminen olla kuitenkin hyvinkin tavanomaista ja läheistä. Työt tehdään yhdessä; kalastetaan, puidaan peltoa, hoidetaan eläimiä ja tämän toiminnan ohessa lapset, erityisesti pojat, oppivat suuren osan käytännön työskentelyn taidoista juuri isältään sekä muilta yhteisön miehiltä. Rajat tässä narratiivityypissä syntyvät tiukasta hierarkiasta niin lasten ja vanhempien välillä kuin myös perheen aikuisten keskinäisessä roolituksessa (Kekäle & Eerola 2014, 21). Tässä isyyden narratiivissa isyys on vääjäämättömän itsestäänselvyys, johon ei olennaisesti kuulu isyyden luonteen taikka sen toteutumisen pohdinta.

Samalla kun yhteiskunta siirtyi teollistumisen myötä eteenpäin, siirtyi isyyden narratiivi esimodernista moderniin. Modernissa isyyden narratiivissa tapa, jolla isä on lapsilleen etäinen, vaihtuu emotionaalisesta fyysiseen. Modernissa isyyden narratiivissa isä muuttuu hallitsevasta patriarkasta työssä käyväksi elättäjäksi, joka viettää paljon aikaa kodin ulkopuolella. Vastapariksi tälle etäisälle muodostuu hoivaa antava kotiäiti ja esimodernissa narratiivissa esiintynyt vanhempien roolittaminen jopa syvenee entisestään moderniin narratiiviin siirryttäessä. Vaikka esimodernit ja modernit isyyden narratiivit ovatkin erilleen nimetyt esiintyy niissä paljon yhteneväisiä piirteitä eikä siksi ole aina helppo sanoa kummasta isyyden narratiivityypistä on yksittäisissä tapauksissa kyse. Moderni isyyden mallitarina sijoittuu liukuvaksi siirtymävaiheeksi esimodernin ja postmodernin isyyden narratiivien välille. (Kekäle & Eerola 2014, 21-22.)

Postmoderni isyyden narratiivin katsotaan sijoittuvan rajuun yhteiskunnalliseen muutokseen kun 1970- ja 1980-luvun kulttuurillinen muutosliikehdintä ravisteli aikaisemmin selkeitä isyyden malleja. Naisten siirtyessä miesten ohelle työelämään perheissä syntyi käytännön tarpeesta keskustelu paitsi työn ja lasten välisen ajankäytön tasapainottamisesta myös huolenpidon jakautumisesta perheen aikuisten kesken. Kun jaetun vanhemmuuden kysymykset nousivat yhä enemmän keskeisiksi, joutuivat aikaisemmat patriarkaalinen ja yksipuolinen elättäjä isyys kyseenalaisiksi. Postmoderni isyyden narratiivi kuvaa isyyden ja isyyspuheen muuntumisesta joustavammaksi sekä laaja-alaisemmaksi. Erityisesti ”hoivaisän” käsitteen nousu yleiseen ajatteluun on huomionarvoinen muutos, kun isyyden ideaalit alkoivat siirtyä kovasta autoritäärisestä isyydestä pehmeämmän kanssakasvattajan rooliin. (Kekäle & Eerola. 2014, 22.)

Tämä jaottelu ei suinkaan ole kaikenkattava, taikka täydellinen kuvaus isyyden kokonaisvaltaisesta totuudesta millään näistä isyyden ”valtakausista”. Isyyden narratiivit syntyvät, elävät ja kulkevat vaihtuvien sukupolvien mukana ja se, miten isät toimivat vaihtelee suuresti niin personallisuuksien kuin tilanteidenkin mukaan, kuten Ilona Aalto artikkelissaan ”Sotasukupolvien miesten moninaiset isyydet” (2014, 159-177) toteaaakin.

Toisin kuin isyyden laajemman kehityksellisen kertomuksen tapauksessa, yksittäisten isyyden narratiivien joukosta on paljon vaikeampi löytää selkeää ja yhtenäistä tapaa, jolla miehet olisivat lähestyneet isyyttä. Tosin huomattavaa on, että tavassa, jolla isät yleisesti isyyden kysymystä pohtivat on havaittavissa selkeämpi yhtenäinen siirtymä isyydestä itsestään selvänä asiana vakavasti pohdittavaan kysymykseen (Aalto 2014, 160). Isyyden historiaa käytetään myös rakentaessa yksinkertaisina karikatyyreinä, jotka osaltaan toimivat pohjana sille, kuinka isyyttä tänä päivänä jäsennetään (Eräranta 2007, 43). Isyyden katsotaan siirtyvän seuraaville sukupolville niin konkreettisten kokemusten kuin niistä kerrottujen narratiivien kautta. Isät elävät ja peilaavat omia kokemuksiaan suhteessa kokemaansa isyyteen ja jälleen välittävät niitä eteenpäin heidän omille pojilleen, kun he puolestaan astuvat isyyden polulle (Aalto 2014, 167 – 170).

3.5. Isyyden rakentumisen narratiivit

Isyyden rakentumisen narratiivit kertovat isäksi tulon murrosvaiheesta ja niistä erilaisia vaiheista, asenteista sekä valmiuksista, joita miehen isäksi tuloon liittyy. Nämä narratiivit käsittelevät sitä kontekstia, jossa isyyden kehitys alkaa; niitä haasteita, joita miehet uuden isyytensä yhteydessä kohtaavat sekä sitä, kuinka miehen ympäristö reagoi hänen isyyteensä.

Isäksi tulo on miehelle murroskohta, joka merkitsee suuria muutoksia hänen elämäänsä. Nämä muutokset voivat aiheuttaa isälle monenlaisia tuntemuksia kuten pelkoa ja epävarmuutta mutta myös iloa ja täyttymyksen tunteita (Eräranta 2007, 38). Isäksi, toisin kuin äitiyden tapauksessa, isyyden alkuvaiheista puuttuu se yhtenäistävä fyysinen kokemus, joka sisältyy äidin raskauteen. Isät todella havahtuvat isyyteensä monesti vasta synnytyksen myötä. Täten isyyden synnyn narratiiveissa painottuvat isien lähtökohtaiset asenteet sekä valmiudet lapsenkasvatukseen. (Säävälä, Keinänen & Vainio 2002, 10 – 11).

Isäksi tulosta on isyyden narratiivien perusteella havaittavissa neljä puhetapaa isäksi tulosta, nämä neljä puhetapaa ovat halu-, valmius-, uhri- ja huolettomuuspuhe. Näitä neljää puhetapaa leimaavat puolestaan neljä isyyden identiteettiä; kompetentti, realisti, uhri ja noviisi (Mykkänen 2010, 192). Näiden piirteiden kautta voidaan lajitella isyyden synnyn narratiiveja kolmeen tarinatyypin; isyyden synnyn tahtotarina, isyyden synnyn normitarina sekä isyyden synnyn selviytymistarina (Mykkänen 2014, 33).

Isyyden narratiivit, joissa isä kuvaa isäksi tuloaan halupuheen kautta kuvastaa miehen identiteettiä kompetenttina isänä. Isän puhe ilmaisee, että hän on varma valinnoistaan ja että hän pystyy toteuttamaan niitä itsenäisesti ja oma-aloitteisesti. Lapsen saanti on haluttua asia, johon suhtaudutaan motivoituneesti, sitoutuneesti ja tarkoitushakuisesti. Tämä halu perustellaan näissä isyyden narratiiveissa joko emotionaalista taikka rationaalista lähtökohdista. Emotionaalista motivaatiosta kertoessaan mies kuvaa itseään luontaisesti lapsirakkaaksi, hän uskoo itsellään olevan tarvittavat edellytykset toimia isänä. Lisäksi isäksi tulo on asia, josta hän uskoo saavansa itselleen iloa.

”Matti (23 vuotta) kuitenkin muotoilee lapsenhankinta-aikeensa sisäiseksi tunteeksi, haluksi: Mä olin jo valmiiks ollu sitä mieltä, että mä haluan niinku lapsen.”

Rationaalista motivaatiota puolestaan leimaa velvollisuudentunto ja lapsen saanti katsotaan miehelle kuuluvaksi tehtäväksi. (Mykkänen 2010, 192, 197.)

Halupuheen kautta ilmaistu kompetentti isyys kiteytyy isyyden synnyn tahtotarinana, jonka keskeisin piirre on nimenomaan isäksi tulon tahto ja isyys henkilökohtaisena tavoitteena. Lapsi on asia, jota mies aidosti kaipaa elämäänsä. Jopa siinä määrin, että mies valitsee puolisonsa sen mukaan, että hänellä ja puolisollla on yhteinen näkemys lastenhankinnasta. (Mykkänen 2014, 39- 41.)

Valmiuspuheen kautta ilmaistut isyyden synnyn narratiivit kertovat realistin identiteetin omaavien isien siirtymisestä vanhemmuuteen. Lastenhankinta on harkittu asia, josta päätös on tehty puolison kanssa ja siihen sisältyy niin ajankohdan kuin taloudellisten puitteiden huomioiminen. Tällaisessa isyyden lähestymistavassa valmiudet isyyteen eivät ole itsestäänselvyys ja isä voi pohtia paljonkin roolinsa eri vivah-teita sekä siihen liittyviä vastuita. Valmiuspuheessa korostuu realistinen käsitys niin lapsenhankinnan ja kasvatuksen hyvistä kuin huonoistakin puolista, kumpaakaan näkökantaa suurentelematta. (Mykkänen 2010, 194, 197.)

Realistin isyys identiteetistä kumpuava valmiuspuhe on ominaista isyyden synnyn normitarinalle. Normitarinassa isyys on luonnollinen asia, joka ajallaan tulee jokaiselle parisuhteessa olevalle miehelle ajankohtaiseksi. Normitarinaa voidaan kuvata kulttuurilliseksi ihanteeksi, jossa on selkeästi määritelty aikajana, jota pitkin mies isyyteensä kulkee. Lastenhankinta ajoittuu normitarinassa sellaiseen elämänvaiheeseen, jossa miehellä on kaikki tarvittavat edellytykset isäksi tuloksi ja itse päätös syntyy vanhempien yhteistyössä, vaikka isä ei varsinaisen keskustelun alullepanija olisi-kaan. (Mykkänen 2014, 34 – 35.)

Uhripuhetta tuottavat isyyden synnyn tarinat kumpuavat isyyden identiteetistä, joka kokee, ettei miehellä ole tai ollut paljoakaan sanomista isäksi tulemisestaan. Vauva sai alkunsa joko vahinkoraskautena taikka äidin vahvan vauvakuumeen tuloksena. Isyyttä leimaa haluttomuuden sekä vastuun asettaman pakollisuuden ristiriita ja usko omaan kyvykkyyteen vanhempana on kyseenalainen. Huomionarvoista on myös, että tällaisen puheen tuottajat elävät usein muutenkin epävarmassa elämänvaiheessa

taikka ovat muulla tavoin vailla asianmukaista valmistumista vanhemmuuteen. (Mykkänen 2010, 195, 197.)

Huolettomuuspuhe puolestaan kuvastaa noviisin identiteettiä isyyden narratiiveissa. Noviisin identiteetin omaava isä suhtautuu lapsenhankintaan ja siihen liittyviin haasteisiin kevytmielisesti ja niukalla harkinnalla. Tällainen narratiivien puhe ei kyseenalaista lapsenhankinnan ajankohtaisuutta taikka mielekkyyttä ja näin ollen sekä miehen halu sekä valmiudet tulla isäksi jäävät hämärän peittoon, koska hän ei esitä mielipiteitä, jotka näitä osa-alueita koskettaisivat. (Mykkänen 2010, 196, 197.)

Niin uhrin kuin noviisin identiteetit nousevat selkeimmin esille isyyden selviytymistarinoissa. Selviytymistarinoissa isä kasvavat ja sopeutuvat isyyteensä, vaikka lähtökohdat isäksi ryhtymiselle eivät olleetkaan ideaaliset. Selviytymistarinat voivat tosin myös kuvata narratiiveja, joissa isä on erilaisten kriisien kautta siirtynyt tahto- ja normitarinasta tilanteisiin, joissa heidän isyytensä on joutunut koetukselle mutta ovat kuitenkin selvinneet. Tällaisia kriisejä voivat esimerkiksi olla puolison äkillinen kuolema taikka pitkäaikainen lapsettomuus huolimatta hartaasta toiveesta saada jälikasvua. (Mykkänen 2014, 41- 45.)

Isyyden synnyn narratiiveja on monenlaisia ja kuvattu jaottelu on vain yksi tapa lähestyä niiden järjestelyä ymmärrettäväksi kokonaisuudeksi. Isyyden synnyn narratiiveja on mahdollista lähestyä myös esimerkiksi tarkastelemalla isyyden rakentumista vierekkäin äidin raskauden kanssa ja kuinka isää koulitaan vanhemmuuteensa ennen kuin lapsi on edes hänelle läsnä. (Mykkänen 2010, 188 -189).

Raskauden aikana kumppanin käytös ja fyysinen tila voivat muuttua hyvinkin paljon ja luonnollisesti tämä heijastuu myös tulevaan isään. Siinä missä puoliso kamppailee raskausvaivojensa kanssa voi miehellä yhtä lailla olla oma kamppailunsa vauvanodotusoireiden kanssa. Väsymys, jännittyneisyys ja hermostuneisuus kuormittavat niin miehen psyykkistä kuin fyysistä olotilaa ja tämä voi puolestaan heijastua niihin asenteisiin ja odotuksiin, joita isällä tulevan lapsen suhteen on. (Säävälä & Keinänen & Vainio 2002, 13 – 14.)

”Olin raskauden ajan kelvoton isä. Vaimoni raskaus sujui käsittääkseni hyvin. Jossain vaiheessa tosin migreenikohtaukset isivät joka lauantai ja vaimo vietti vapaapäivänsä pää vessanpöntössä, kun tehokkaita lääkkeitä ei uskaltanut ottaa ”

Näin Juhani Seppänen (2000, 51.) kuvaa olotilojaan vaimonsa raskauden aikana. Kokemus kyvyttömyydestä toisen pahoinvoinnin edessä voi olla hyvinkin raskas, etenkin silloin kun ei pysty tilanteessa toista merkittävästi auttamaan ja tämä puolestaan voi ruokkia omaa vajavaisuuden tunnetta.

Kuten Seppänen toteaa:

”Raskaus oli mystinen juttu. Siitä tiesi olevansa vastuussa, mutta siihen osallistuminen tuntui ehdottomasti keinotekoiselta” (2000, 52.)

Tällaisessa narratiivissa isän lopullinen isyyteen vihkeminen tapahtuu lapsen syntytapahtuman yhteydessä, kun tuo odotettu kolmas osapuoli lopulta tekee itsenä konkreettisesti tiettäväksi myös isälle monen kuukauden odotuksen jälkeen.

3.6. Isyyden toiminnalliset narratiivit

Isyyden toiminnalliset narratiivit kertovat siitä, miten isyys toteutuu käytännön toimintana nykyhetkessä. Ne pohtivat niitä erilaisia isyyden toimintatapoja, ajatuksia, arvoja sekä keinoja, joiden ympärille miehet aktiivisesti rakentavat isyyttään eläessään arjen keskellä. Nämä narratiivit kuvaavat sitä kontekstia, jossa isyyden toimijuus aktiivisesti rakentuu ja niitä kehitysaskelia, joita niin yksilön kuin yhteiskunnan isyyskäsitteet ottavat ja kuinka isyys muokkautuu tämän liikehdinnän tuloksena.

Historialliset narratiivit hahmottavat isyyttä kehityskertomuksena, joka kulkee tähän päivään saakka. Vaikka hyödyllisiä ne ovat kuitenkin rajallisia, sillä ne keskittyvät isyyden laajempaan kontekstiin. Lisäksi ne eivät suinkaan kerro kaikkea sen ajan isyydestä, jolloin kukin niistä on ollut aikansa hallitseva narratiivityyppi. Näin ollen ne tarjoavat vain yhden, laajasta näkökulmasta lähtöisin olevan tavan tarkastella isyyttä (Kekäle & Eerola 2014, 24). Samoin isyyden synnyn narratiivit keskittyvät lähinnä isyyden alkuvaiheisiin jo koko se muu isyyden kirjo, joka toteutuu sen jälkeen, kun lapsi on kolme vuotta tai vanhempi jää isyyden ensikokemuksen varjon alle.

Jotta voitaisiin hahmottaa isyyden toimijuutta ja kehitystä lähempänä isien arkitodellisuutta, voidaan näiden kahden isyyden narratiivityypin ohelle nostaa isyyden toiminnalliset narratiivit tarkasteltavaksi.

Isyyden toiminnalliset narratiivit kattavat kaiken sen isyyden kirjon, joka sijoittuu isyyden historiallisten ja isyyden rakentumisen narratiivien ulkopuolelle. Nämä narratiivit keskittyvät siihen, miten isä toimii osana lapsensa elämää ja tarkastelevat hänen isyytensä toteutumista sen biologisen, juridisen, sosiaalisen ja psykologisen osa-alueiden kentillä. Tässä tarkastelussa keskiöön on mahdollista nostaa erityisesti ohenevan ja vahvistuvan isyyden narratiiviset juonteet.

Isyystutkija Jouko Huttunen määrittelee ohenevan isyyden narratiivin kuvaavan tilannetta, jolloin mies toteuttaa biologisen, juridisen ja mahdollisesti jopa sosiaalisen isyyden osa-alueita mutta joko laiminlyö taikka ei ole kykenevä toteuttamaan psykologisen isyyden osa-alueita (Huttunen 2001, 154).

Tarkemmin oheneva isyys voidaan vielä jakaa siittäjä isyyteen ja niukka isyyteen. Siittäjä isyys viittaa narratiiviin, jossa isä toteuttaa vain biologista isyyttä, hän siis kirjaimellisesti vain siittää lapsen eikä sen jälkeen millään tavalla ole osa tämän elämää. Tällainen isyyden narratiivi voi olla joko mies tai, huomattavasti modernimpana ilmiönä, naislähtöistä. Kun kyseessä on mieslähtöinen siittäjäisyys, voidaan puhua rakenteellisen vastuuttomuuden skeemasta; lapsen siittänyt isä ei halua ottaa vastuuta tämän hyvinvoinnista ja ympäröivä yhteiskunta sallii hänen vastuuttomuutensa passiivisesti, antamatta minkäänlaisia sanktioita. Naislähtöinen siittäjäisyys on puolestaan paitsi huomattavasti harvinaisempi ja erityisesti keinosiitoksen yhteydessä, modernimpi ilmiö. Tällaisessa narratiivissa äiti joko haluaa tietoisesti pitää isän poissa lapsen elämästä taikka hänen on mahdotonta selvittää isän henkilöllisyyttä. Kummasakin tapauksessa lapsi jää ilman isää, ellei jostain mieshenkilöstä muodostu hänelle juridisen, sosiaalisen ja psykologisen isyyden osa-alueiden kautta isähahmoa. (Huttunen. 2001, 154-155)

Niukan isyyden narratiivi puolestaan kuvaa tilanteita, joissa isä kyllä lähtee toteuttamaan kaikkia isyyden osa-alueita mutta syystä taikka toisesta isän kyky toteuttaa niitä pitkäjänteisesti on riittämätön. Tällaisia tekijöitä voivat olla masennus, avio- ja avoero, asumisjärjestelyt, elämäntilanteet sekä isän riittämätön sitoutuminen isyyden rooliin mikä voi ilmetä, vaikka isä olisi fyysisesti läsnä lapsen arjessa (Huttunen 2001, 158-159). Teoksessa ”Syytettynä isä” (Jousmäki & Kosonen 2009) esitetyssä Juhanan tarinassa kuvataan juuri tällaista niukan isyyden narratiivia, jossa lapsen kasvatuk-

seen ja hoitoon sitoutunut mies joutuu yllättäen tilanteeseen, jossa hän ei enää kykene toteuttamaan isyyttään johtuen puolison odottamattomasta välien katkaisemisesta.

”Väliaikainen hoitojärjestely oli siis käytössä puolisen vuotta, mutta lapsen kaksivuotissyntymäpäivän aikoihin äiti yllätti: Hän piiloutui yhtäkkiä lapsen kanssa turvakotiin. Tätä ennen Leena ei ollut missään vaiheessa ilmaissut tyytymättömyyttään tai ottanut keskustelunaiheeksi konkreettisia muutoksia huoltojärjestelyihin. Yhtenä päivänä, kun tulin töistä, hän oli mielivaltaisesti tyhjentänyt kotimme ja lähtenyt, vieden yhteisen lapsemme mukaansa” (Jousmäki & Kosonen 2009, 67 -68.)

Juhanin kertomus käy läpi, kuinka lapsen äiti systemaattisesti pyrki erottamaan isän kuvioista, mennen jopa niin pitkälle, että äiti suoraan ilmoitti Juhanille, että tämän pyrkimykset säilyttää yhteys lapseen oli turhaa vastaan pyristelyä. (Jousmäki & Kosonen. 2009, 70.)

Vastavuoroisesti vahvistuva isyyden narratiivit kertovat isyydestä, joka aidosti pyrkii edistämään lapsen hyvinvointia isä parhaan kyvyn mukaan. Vahvistuva isyys voidaan jakaa kahtia avustavaan isyyteen, mikä tarkoittaa, että isä kyllä osallistuu lasten hoitoon ja hyvinvointiin mutta pääasiallinen kasvatusvastuu on silti äidillä, sekä osallistuvaan isyyteen, mikä merkitsee, että isä on täysivaltainen kasvattaja ja kaitsija äidin rinnalla. Hänellä voi tässä jälkimmäisessä narratiivityypissä ajoittain jopa olla äitiä isompi rooli lasten hyvinvoinnin turvaamisessa. (Huttunen 2001, 163-170)

Vahvistuvan isyyden kumpikaan muoto ei automaattisesti ole ongelmaton asia perheen sisällä, joka vain tapahtuu heti kun isä tekee päätöksen ryhtyä aktiiviseksi kasvattajaksi. Lapsen tullessa perheeseen perheen dynamiikka muuttuu peruuttamattomasti, parisuhteesta tulee yhtäkkiä kolmoissuhde ja vuorovaikutussuhteet kolminkertaistuvat. Näin suuren muutoksen yhteydessä on havaittu, että ainakin hetkellisesti perheiden perhesuhteet huononevat ensimmäisen lapsen syntymän jälkeen. (Säävälä & Keinänen & Vainio 2002, 25.)

Kun isä alkaa vahvistaa isyyttään ja aktiivisesti pyrkii ottamaan jaetun vanhemmuuden vastuuta voi se aiheuttaa paitsi ristiriitoja puolisoitten välille, kun äiti kokee omastaan eriävät hoito-otteet epämiellyttäväksi, joko niiden miehisen ronskiuden tai

oman riittämättömyyden tunteidensa takia, voi jopa synnyttää suoranaisia kilpailutilanteita, jotka pahimmassa tapauksessa lataavat parisuhteen negatiivisella jännityksellä, joka purkautuu keskinäisenä eripurana. (Säävälä & Keinänen & Vainio 2002, 31-33.)

Niin oheneva kuin vahvistuva isyys rakentuvat niistä päätöksistä, joita isät tekevät sekä niistä ympäristötekijöistä, jotka näihin päätöksiin vaikuttavat. Isyyden jatkuvan toimijuuden narratiivit eivät siis rakennu tyhjiössä, vaan ne muokkautuvat niiden osatekijöiden kautta, jotka vaikuttavat isien arkiseen toimintaan.

4 Opinnäytetyön toteutus

4.1. Kuvaileva, integroiva kirjallisuuskatsaus

Tämä opinnäytetyö on toteutettu laadullisena tutkimuksena, hyödyntäen kuvailevan kirjallisuuskatsauksen metodiikkaa. Tarkennetusti toteutus tapahtuu kuvailevan kirjallisuuskatsausmetodin integroivaa alaluokkaa hyödyntäen.

Tutkimuksellisenä tekniikkana kirjallisuuskatsaus sijoittuu niin puhtaasti kvalitatiivisten kuin kvantitatiivisten metodien välimaastoon, toimimalla näiden tiedonkäsittelyn lähestymistapojen yhdistelmänä. (Salminen 2011, 4.) Se soveltuu hyvin tutkimuksiin, joissa tarkoituksena on koota ja hahmottaa mitä käsiteltävästä aiheesta tiedetään jo entuudestaan, mitkä ovat tämän aihepiirin keskeiset käsitteet ja miten nämä käsitteet ovat vuorovaikutuksessa keskenään. (Kangasniemi, Utriainen, Ahonen, Pietilä, Jääskeläinen & Liikanen 2013, 294.) Kyseessä on siis tutkimusmetodi, jolla tehdään tutkimusta jo tutkitusta ja se voidaan jakaa kolmeen perustyyppiin, jotka ovat kuvaileva katsaus, systemaattinen katsaus ja meta-analyysi. (Salminen 2011, 4. 6.)

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus toimii yleiskatsauksena valittuun aihepiiriin, jota eivät sido täsmälliset metodiset säädökset sen toteuttamisesta (Salminen 2011, 6). Se soveltuu tutkimusmetodiksi silloin kun halutaan tarkastella jotakin tiettyä ilmiötä taikka

aihepiiriä ympäröivää keskustelua; kun halutaan selvittää, vallitseeko aiheen kysymyksiä käsitellessä konsensus vaiko väittely. (Kangasniemi, Utriainen, Ahonen, Pietilä, Jääskeläinen & Liikanen 2013, 294.)

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus itsessään jakautuu vielä kahteen selvästi erilaiseen orientaatioon, narratiiviseen ja integroivaan katsaukseen (Salminen 2011, 6), joista tämän opinnäytetyön toteutuksessa on hyödynnetty nimenomaan integroivaa katsausorientaatiota. Integroivaa katsausta käytetään, kun halutaan kuvata tutkittavaa ilmiötä taikka aihetta mahdollisimman monipuolisesti, hyödyntäen monia erilaisia kirjallisuuslähteitä. Integroiva metodi sallii otettavan käsiteltävästä aiheesta huomattavasti laajemman kuvan kuin tiukemmat tutkimuspohjaiset metodit, sillä toisin kuin systemaattinen katsaus se sallii niin narratiivisin kuin systemaattisin tutkimusmenetelmin tuotetun aineiston analyysin pohjaksi. Integroiva katsaus on nimenomaan niin narratiivisen kuin systemaattisen analyysin synteesi. Mikä tarkoittaa, että vaikka se on puhtaasti systemaattisia katsauksia vapaamuotisempi, siihen silti eittämättömästi kuuluu systemaattisen katsausmallin kriittisyys ja käytetyn aineiston tiivistäminen esitetyn ajattelun perustaksi. Integroiva katsaus on siis systemaattinen metodi narratiivisia mausteita hyödyntäen. (Salminen 2011, 8 - 10.)

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus rakentuu tarkoitushakuisesti, mikä käytännössä esiintyy sen työvaiheiden progressiosta: katsaus rakentuu tutkimuskysymysten asettelusta, joiden pohjalta kerätään sopiva aineisto. Seuraavaksi arvioidaan kerätyn aineiston soveltuvuus työn tarkoitukseen, valitut materiaalit analysoidaan ja kootusta tietopohjasta muodostetaan tulkinnat ja tulokset, joiden avulla voidaan vastata asetettuihin tutkimuskysymyksiin. (Salminen 2011, 8 – 10.)

Kuvailevan, integroidun kirjallisuuskatsauksen tutkimusmetodiikan valinta tämän opinnäytteen toteutustavaksi on perusteltua seuraavasti: vaikka narratiiveja yleensäkin voidaan tutkia systemaattisin menetelmin, esiintyy narratiiveissa aina piirteitä, jotka tekevät niiden pelkistämisestä vain asiakeskeisiksi tapahtumaketjuiksi systemaattisin keinoin vajavaisia katsauksia. (Hyvärinen 2006, 21.)

4.2. Tiedonhaun prosessi ja aineiston keruu

Opinnäytteen analyysissa hyödynnetty aineisto koottiin pääasiallisesti hyödyntämällä kolmea tietokantaa, jotka olivat suomenkieliset Arto ja Elektra-tietokannat, joista saatua aineistoa täydennettiin Janet-kirjastotietokantaan tehdyllä haulla. ARTO-tietokanta on maksuton, kotimaisten aikakauslehti- ja monografia-artikkelien viitetietokanta ja metatietovaranto (Kansalliskirjasto). Elektra-tietokanta on elektronisessa muodossa olevien, tekijänoikeuden alaisten dokumenttien julkaisupalvelu, jonka tuottamiseen osallistuvat Kansalliskirjasto ja Kopiosto (Kansalliskirjasto). Janet-tietokanta on Jyväskylän ammattikorkeakoulun verkkokirjasto

Kaikkien tiedonlähteiden aineistoja hyödynnettäessä pätevät samat sisäänottokriteerit ja manuaalisella haulla koottujen aineistojen saatavuus myös sähköisistä tietokannoista tarkastettiin aineistojen soveltuvuutta arvioidessa.

Oheisessa taulukossa numero 1 on kuvattu opinnäytteen aineistoa haettaessa käytetyt tiedonhaun kriteerit.

TAULUKKO 1: Opinnäytteen tiedonhaun kriteerit

Aineiston sisäänottokriteerit
Aineisto vastaa tutkimuskysymykseen
Aineisto on julkaistu 2001 – 2018
Aineiston kielenä suomi
Aineisto on vapaasti saatavilla
Aineisto käsittelee isyyttä nimenomaan narratiivien näkökulmasta

Hyödynnettäessä näyttöön perustuvaa työskentelytapaa olennainen osa on systemaattisella tiedonhaulla. Systemaattisen tiedonhaun perusteena on, että tiedonhaun prosessi suunnitellaan ja kuvataan seikkaperäisesti siten, että se on mahdollista toteuttaa annetun kuvauksen perusteella. Eryityisesti silloin kun aineistoa kerätään mahdollisimman kattavasti, on olennaista, että kuvataan tarkasti, kuinka artikkeleita on koottu ja millaisella prosessilla otantaa on karsittu. (Kuntu 2017, 3.)

Opinnäytteen tutkimusaiheen ja tutkimuskysymyksen pohjalta aineiston koonnin haussa käytettiin seuraavia avainsanoja ja –lausekkeita: lähtökohtaisina hakusanoina toimivat isyys ja narratiivit. Niistä johdettiin hakulausekkeiksi isyys, isyys AND narratiivit. Tiedonhaussa myös korvattiin ”narratiivit” hakusana joko vastikkeellisilla ”kertomus” taikka ”tarina” hakusanoilla. Nämä vaihdokset on eritelty tarkemmin seuraavissa hakutulosten läpikäynneissä.

Tiedonhaku aloitettiin Arto-tietokannasta, jossa käytettiin seuraavia hakusanoja ja –lausekkeita: isyys, isyys AND narratiivi, isyys AND kertomus ja isyys AND tarina. Kaiken kaikkiaan näillä hakusanoilla löytyi 1316 tulosta, joista yksi valittiin otsikon perusteella lähempään tarkasteluun. Tämä julkaisu luettiin kokonaan ja hyväksyttiin sisäänottokriteerien perusteella katsauksen aineistoksi.

Elektra-tietokannasta haettiin aineistoja hakusanoilla ja -lausekkeilla: isyys, isyys AND narratiivi, isyys AND kertomus ja isyys AND tarina. Haku tuotti 28 tulosta, joista valittiin lähempään tarkasteluun otsikon perusteella 5 tulosta. Julkaisut luettiin läpi kokonaan ja niiden perusteella valikoitui sisäänottokriteerien perusteella opinnäytetyön aineistoiksi 4.

Viimeiseksi suoritettiin haku Janet-tietokantaan hakusanoilla ja -lausekkeilla: isyys, isyys AND narratiivi, isyys AND kertomus ja isyys AND tarina. Haku tuotti 110 tulosta, joista otettiin lähempään tarkasteluun otsikon ja tiivistelmän perusteella yksi kokoelmateos. Teos piti sisällään kaiken kaikkiaan 12 erillistä julkaisua ja näistä julkaisuista valittiin läpiluvun ja sisäänottokriteerien perusteella opinnäytetyön aineistoiksi 4. Huomioitavaa oli, että kyseisessä kokoelmateoksessa oli sisällytetty myös Arto-tietokannasta otettu julkaisu.

Yhteensä hakutuloksia tuli kolmesta tietokannasta 1356. Näistä valittiin otsikon ja tiivistelmän perusteella lähempään tarkasteluun 10 julkaisua, joista läpiluvun ja sisäänottokriteerien perusteella valittiin opinnäytetyön aineistoiksi 9 julkaisua. Oheisessa taulukossa 2 on kuvattu tiedonhaun tulokset eri tietokannoista, hakusanoittain.

TAULUKKO 2: Opinnäytetyön tiedonhaku eri tietokannoista

Tietokanta	Hakusana	Haun tulos	Tarkaste- luun otettu otsikon/tii- vistelmän perusteella	Kokonaan luetut jul- kaisut	Sisäänotto- kriteerien täyttämät julkaisut
Arto	Isyys	1312	1	1	1
	Isyys AND narratiivi	0	0	0	0
	Isyys AND kertomus	2	0	0	0
	Isyys AND tarina	2	0	0	0
Elektra	Isyys	28	5	5	4
	Isyys AND narratiivi	0	0	0	0
	Isyys AND kertomus	0	0	0	0
	Isyys AND Tarina	0	0	0	0
Janet	Isyys	104	1	1 (12)	1 (4)
	Isyys AND narratiivi	2	0	0	0
	Isyys AND kertomus	2	0	0	0
	Isyys AND tarina	5	0	0	0

Huomattavasti ongelmalliseksi haun yhteydessä nousi se, kuinka huonosti käytetyt tietokannat tunnistivat hakusanat ”narratiivi”, ”kertomus” ja ”tarina” vaikka itse aiheistojen otsikoinnissa olisikin viitattu tämän aihepiirin käsittelyyn isyyden ohella.

Koska tutkimuksen lähtökohtana on kuvaileva, integroiva katsaus, valittiin aineistoksi mahdollisimman monipuolisesti erilaista materiaalia, jotta tutkimuskysymyksiin voitaisiin vastata mahdollisimman kattavasti. Aineisto kuitenkin seulottiin varsin tiukasti sen perusteella, että käytetyt lähteet keskittyivät nimenomaan isyyden käsittelyyn narratiivien näkökulmasta, käsitellen joko yksittäisiä taikka koottuja kertomuksia sekä kokemuksia. Tutkimukseen ei siis sisällytetty puhtaasti tilastokeskeistä aineistoa.

Opinnäytetyön aineistoiksi hyväksytyt alkuperäistutkimukset on kuvattu ja tiivistetty oheisessa taulukossa numero 3.

TAULUKKO 3: Opinnäytetyön hyväksytyt alkuperäistutkimukset

Tekijät, julkaisu- vuosi	Otsikko	Tutkimuksen tarkoitus	Tutkimuksen tulokset
Ilana Aalto, 2014.	Sotasukupolvien miesten moninaiset isyydet.	Tutkimuksen tarkoitus on kuvata miten sotasukupolvien isät ovat kokeneet ja mieltäneet isyyttään perehtymällä heidän kirjoittamiinsa muistelmiin.	Tutkimuksen tulosten perusteella sotasukupolvien miesten isyyskokemukset ovat huomattavasti monisävytteisempiä kuin mitä yleinen mielikuva tuon ajan isyydestä kertoo.
Ilana Aalto, 2002.	Kotiin päin: kodin muuttuvat merkitykset miesten isyyskertomuksissa.	Tutkimuksen tarkoitus on kuvata miten miehet ovat tutkimuksen käsittelemissä kirjoituksissaan pohtineet kodin ja isyyden suhdetta sekä isyyttä myös laajemmalti kodin yhteydessä.	Tutkimuksen tulosten perusteella on havaittavissa merkittävä ero siinä, miten paljon eri sukupolvien miesten kertomukset mieltävät ja liittävät kodin merkityksen isyyteensä. Miesten kertomukset ovat kuitenkin moninaisia ja jopa ristiriitaisia eikä niiden perusteella voida tehdä tyhjentäviä johtopäätelmiä.
Kirsi Eräranta, 2007.	Isäksi tulossa ja tekemässä: isäryhmät ja omaelämäkerrallinen työ isyyteen ohjaamisen välineinä.	Tutkimuksen tarkoitus on tarkastella, kuinka isien omaelämäkerrallista työskentelyä voidaan hyödyntää isyyden hallinnan ja ohjauksen työvälineinä.	Tutkimuksen tulosten perusteella isien omakeronallien työskentely tarjoaa heille mahdollisuuden rakentaa yhdenlaisen näkyvyyden kehikon, joka auttaa heitä jäsentämään ja rakentamaan ymmärrystä isyydestään. Huomattavaa on, että isyyskertomukset rakentuvat toistensa päälle. Omaa isyyttä peilataan vahvasti aikaisemman sukupolven isyyteen.
Jouko Huttunen, 2014.	Isyyden muutos ja tulevaisuus.	Tutkimuksen tarkoitus on kuvata isyyden kokemaa kulttuurillista ja sosiaalista kehitystä ja kuinka nämä puolestaan vaikuttavat sen muokkaantumiseen tukevaisuudessa sekä siihen, kuinka isyydestä puhutaan ja kerrotaan.	Tutkimuksen tulosten perusteella on isyyden kehityksessä havaittavissa tiettyjä valталиikkeitä, jotka ovat ohjanneet isyyden kehitystä. Kuten isän siirtyminen yksioikoisesta elättäjäksi osallistuvaksi kanssakasvattajaksi. Nämä valталиikkeet eivät kuitenkaan ole yksioikoisia huolimatta siitä, kuinka ne helposti valtaavat isyydestä käytävää keskustelua ja kerrontaa, sillä yhteiskunnassa

			esiintyy samanaikaisesti monia erilaisia ymmärryksiä isyydestä ja sen roolista. Isyys on osa yhteiskuntaa ja siten yhteiskunnalliset muutokset heijastuvat isyyteen ja puolestaan isyyden muutokset vaikuttavat laajempaan yhteiskunnalliseen muutokseen.
Sanna Kaukkinen, Petteri Eerola, Jari Eskola, 2018.	Etäinen, autoritaarinen, tasavertainen ja epäroivä: isyyden neljä tarinatyyppeä.	Tutkimuksen tarkoitus on jäsentää isyyden kertomusten lajeja, jotka kuvaavat isyyden ilmenemisen ”tyylysuuntia” ja pohtia kuinka kukin näistä tyyppikertomuksista rakentaa isyyden ymmärrystä myös laajemmassa mitakaavassa.	Tutkimuksen tulosten perusteella isyyden kertomusten eriävvyys muodostuu yhteneväisten teemojen erilaisista painotuksista ja tulkintavoista. Tämä puolestaan kertoo, että isyyden aihepiiriin yhteydessä on selkeä yhteneväinen ymmärrys ja kyky tunnistaa mitkä isyyden osa-alueet toimivat sen rakentumisen pohjana, vaikka yhteistä konsensusta siitä, kuinka tämän rakentumisen tulisi toteutua ei olekaan helposti löydettävissä.
Jari Kekkäle, Petteri Eerola, 2014.	Isyyden tarinamarkkinoilla.	Tutkimuksen tarkoitus on havainnollistaa, miten eri tavoin isyydestä on puhuttu ja kerrottu eri aikoina ja millaista muutosta tämä kerronta on vuosien saatossa kokenut.	Tutkimuksen tulosten perusteella on havaittavissa kolme selvästi erottuvaa kerrontatapaa. Esimodernissa kerrontatavassa isä on vahva patriarkka, joka sanelee pitkälti lastensa oikeudet ja arvon. Vaikka hän on tässä kerrontatavassa fyysisesti läsnä hän voi olla emotionaalisesti saavuttamattomissa. Modernissa kerrontatavassa isä on kiireinen elättäjä, joka on paljon poissa kotoa. Tässä kerrontatavassa isällä on pienin osuus lastensa kasvussa ja äiti on pääasiallinen hoivaaja. Post-modernissa kerrontatavassa isä on aktiivinen toimija perheen arjessa, joka on kiinteästi osa niin perheen arkea kuin lasten kasvua ja kehitystä.
Johanna Mykkänen, 2010.	Miesten puhetta isäksitulon halusta ja ai-keista	Tutkimuksen tarkoitus on hahmottaa millaista lastenhankinnan puhetta miehet tuottavat ja miten he yleensä mieltävät sen vastuut, velvoitteet ja mahdollisuudet.	Tutkimuksen tulosten pohjalta on havaittavissa neljä selvästi poikkeavaa puhetapaa. Halupuheessa mies on sekä halukas että kykenevä ottamaan vastaan isyyden roolin. Hänellä on vahva itsetuntemuksellinen pohja ja isyyden kompetenssit. Valmiupuheessa mies on valmis ottamaan isyyteensä vastaan, vaikka se olisikin tullut kohdalle jopa yllättäen. Hänellä on isyyden kompetenssit mutta ei välttämättä omaa vältöntä halua tulla isäksi. Huolettomuuspuheessa mies suhtautuu isyyden edellytyksiin ylimalkaisesti. Hänellä on vahva varmuus onnistumisestaan, vaikka hänellä ei olisikaan kaikkia tarvittavia isyyden kompetensseja. Uhripuheessa mies on joutunut isäksi tahattomasti eikä koe omaavansa tarvittavia isyyden kompetensseja taikka valmiuksia isyyteen astumiseen.

Johanna Mykkänen, Petteri Eerola, 2013.	Isyyteen sitoutuminen ja isän vastuu esikoisisien kertomana.	Tutkimuksen tarkoitus on hahmottaa isien isyyteensä sitoutumista heidän omien kokemusten ja kerronnan kautta	Tutkimuksen tulosten perusteella miesten kertomuksissa vastuu ja sitoutuminen rinnastuivat siten, että vastuun ottaminen ja kantaminen ovat edellytyksiä sitoutuneelle isyydelle. Kolmeksi keskeiseksi vastuunkannon muodoksi he nimesivät vuorovaikutus- ja kiintymyssuhteen lapseen sekä kasvatus- ja talousvastuun.
Johanna Mykkänen, 2014.	Isäksi tulon monet polut.	Tutkimuksen tarkoituksena on aikaisempaan teoriaan peilaten havainnoida miten eri tavoin miehet päätyvät isiksi ja kuinka he selviävät isyyden asettamista haasteista.	Tutkimuksen tulosten perusteella on havaittavissa eri tasoisia isyyden kanssa pärjäämisen kertomuksia, jotka heijastelevat isien omia lähtökohtia ja valmiuksia ennen lapsen syntymää. Aina onnistujasta, joka ottaa isyytensä kokonaisuvaltaisesti haltuun, selviytyjään joka huonon alkuvaiheen jälkeen oppii pärjäämään isyyden roolissa ja epäonnistujaan, joka ei kykene ottamaan isyyttään vastaan.

4.3. Aineiston analyysi

Analysoidessa tässä opinnäytetyössä hyödynnettyä aineistoa käytetään analyysin metodina aineistolähtöistä, systemaattista sisällön analyysiä. Aineistolähtöisen sisällön analyysin katostaan soveltuvan analyysi metodiksi erityisesti analysoidessa kirjoitettujen, suullisten ja visuaalisten aineistojen sisältöä (Salo 2015, 169). Systemaattinen lähestymistapa puolestaan on tehokas tapa syventää tietoa aihekokonaisuuksista, joista on jo tutkittua tietoa ja saatuja tuloksia (Hiltunen N.D.).

Lähtökohtaisesti sisällön analyysin tarkoitus on tiivistää ja luokitella suuria tekstikonaisuuksia noudattaen aineistoon itseensä rakennettuja koodauksen sääntöjä. Käytännössä tätä on sovellettu hyödyntäen joko ”induktiivista kategoriointia” tai ”tai deduktiivista kategoriointia”, siis aineiston sisältöä lähestytään joko aineisto- taikka teorialähtöisestä katsontakannasta. Tässä opinnäytetyössä hyödynnetään nimenomaan aineistolähtöistä ja systemaattista sisällön analyysiä, mikä tarkoittaa, että teoria rakentuu peilaamalla asetettuja tutkimuskysymyksiä ja pohjateoriaa käytettyjen aineistojen sisällön käsitteistöön, teemoihin ja teoriaan pyrkien rakentamaan analyttistä diskurssia niin työn lähtöolettamuksien kanssa kuin mitä itse teksteistä löytyy. (Salo 2015, 171. 182 – 183.)

Konkreettinen työjärjestys tällä lähestymistavalle muodostuu seuraavista vaiheista: ensiksi luettu aineisto redusoidaan, eli siitä tiivistetään esiin olennainen. Seuraavaksi

tehdään klusterointi, eli ryhmittely, jossa alkuperäisaineisto käydään uudelleen läpi etsien siitä pohjateoriaan peilaten samankaltaisuuksia ja/tai eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä ja asiakokonaisuuksia, jotka sitten ryhmitellään ja luokitellaan sisältöä kuvaavilla nimikkeillä. Lopuksi suoritetaan abstrahointi, eli tutkimuksen tulosten saamisen kannalta oleellisen tiedon erottelu ja sen pohjalta täydennetyt teorian rakentaminen yhdessä lähtöolettamuksien, tutkimuskysymyksien ja pohjateorian kanssa. (Hiltunen N.D.; Salo 2015, 181 – 187.)

Opinnäytetyön aineiston redusointi on kuvattu taulukossa 3. Klusterointi suoritettiin käyttämällä pohjateorian käsitteitä historialliset isyyden narratiivit, isyyden rakentumisen narratiivit ja isyyden toiminnalliset narratiivit, joiden pohjalta tiivistetystä aineistoista etsittiin näiden käsitteiden kanssa yhteensopivia ja poikkeavia kokonaisuuksia. Opinnäytetyön abstrahointi tapahtui pohjateorian ja aineistojen yhteensopivuuksien ja poikkeavuuksien tarkastelun kautta ja sen on kuvattu tarkemmin opinnäytetyön tulosten tarkasteluosiossa.

Tämä prosessi voidaan havainnollistaa tarkastelemalla, kuinka se toteutui analysoidessa yhtä opinnäytetyön aineistoksi hyväksyttyä julkaisua. Sanna Kaukkisen ym. artikkeli ” Etäinen, autoritaarinen, tasavertainen ja epäröivä: isyyden neljä tarinatyyppiä.” (2018) luettiin läpi kokonaan useampaan kertaan ja redusointiin, kuten kuvattu taulukossa 3.

Seuraavaksi se klusterointiin peilaten pohjateoriaan. Julkaisun käsittelemissä narratiiveissa esiintyi isyyden historiallisten narratiivien piirteitä; esitellyt isyyden narratiiviset mallit sijoitettiin osaksi historiallista kontekstia. Esimerkiksi autoritaarinen isyyden narratiivisen mallin katsottiin olennaisesti olevan perua perinteisistä sukupuolirooleista, jotka juontavat juurensa maatalousyhteiskunnasta. Isyyden rakentumisen narratiivien piirteitä esiintyi julkaisun puidessa niitä puitteita, johon isyys perheessä asettuu, kuten kun se luonnehtii kuinka autoritaarisen mallin isä on perheen asioiden päättäjä. Isyyden toiminnallisten narratiivien piirteitä on havaittavissa siinä kuinka julkaisu pohtii kuinka isä aktiivisesti toimii suhteessa lapsiinsa; autoritaarinen narratiivin isä osallistuu aktiivisesti lapsensa elämään. (Kaukkinen, Eerola & Eskola 2018, 101).

Abstrahoinnissa nostettiin esille se, kuinka julkaisun esittämät isyyden narratiiviset mallit eivät pelkistäneet isyyttä vain yksittäisten narratiivisen pohjalle vaan rakensivat ne hyödyntäen niitä kaikkia, syntetisoimalla niiden elementtejä laadukkaamman kokonaiskuvan luomiseksi. Sekä myös se kuinka julkaisu tutkimusasetelmassa toteaa isyyden ihanteiden vaihtelevuuden olevan kytköksissä maskuliinisuuden ja miehyyden ymmärryksen muutosliikkeeseen, kaikki asioita, joita isyyden narratiivit olennaisesti käsittelevät. (Kaukinen, Eerola & Eskola 2018, 94 -95).

5 Opinnäytetyön tulokset

5.1. Isyys ja narratiivit

Opinnäytetyön tutkimuksessa käytetty aineisto paljasti hyvin nopeasti kuinka monisyisiä isyyden narratiivit todella ovat (Aalto 2014; Kaukinen, Eerola & Eskola, 2018; Kekäle & Eerola, 2014). Isyydestä kerrottaessa narratiivit eivät rakennu vain yksittäisten aihepiirillisen kontekstin akselille vaan ehdotetut teoreettiset kehykset, siis isyyden historiallinen narratiivi, isyyden rakentumisen narratiivi ja isyyden toiminnallinen narratiivi limittyvät usein lähes saumattomasti keskenään vaikka niiden painotukset narratiiveja kerrottaessa vaihtelisivatkin (Mykkänen, 2010; Mykkänen & Eerola 2013). Lisäksi on huomionarvoista, että isien narratiivit eivät ole pelkästään passiivisia kertomuksia, vaan aktiivisesti muokkaavat isyyden ymmärrystä ja siihen liittyviä arvoja, asenteita ja kuinka sitä lähestytään käytännössä (Kekäle & Eerola).

5.2. Narratiivit isyyden tulkinnan ja rakentamisen työvälineinä

Narratiivit rakentuvat merkityksistä, vuorovaikutussuhteista, kontekstista ja tulkinnoista, joita on erittäin haastavaa tiivistää yhteen kaiken kattavaan malliin, jota voitaisiin sellaisenaan soveltaa kaikkiin kerrottuihin narratiiveihin (Hyvärinen 2006, 3 - 5). Se mitä narratiiveista voidaan löytää, ovat ne taustalla vaikuttavat arvot ja ideat, jotka omalta osaltaan muokkaavat isyyden narratiivien rakentumista.

Narratiiveja analysoidessa kootaan ja rakennetaan tiivistettyjä kokonaisuuksia, joiden avulla luonnehditaan käsitellyn aineiston keskeisimmät piirteet. Nämä ydinpiirteet ovat niitä yhteisiä teemoja ja ilmiöitä, joita käsitellyissä narratiiveissa ilmenee. Nämä keskeiset sisällöt tarjoavat pohjan, jolta perehtyä narratiivien merkityksiin, syntyminen, kuvattujen ilmiöiden sekä teemojen vaikuttavuuteen sekä niiden käyttöön. Metodi sisäsyntyisesti kuvaa vaiheita, joiden pohjalta kirjoittajan havainnot ovat tehty tehden tutkimuksesta lukijalle läpinäkyvän. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Keskeisin piirre narratiivien tarkastelussa on vuorovaikutussuhteiden havaitseminen. Narratiiveja havainnoidessa pyritään hahmottamaan, miten henkilökohtaiset kertomukset suhteutuvat laajempaan, kulttuurillisiin kertomuksiin ja kuinka nämä laajemmat kulttuurilliset narratiiviset kokonaisuudet puolestaan vaikuttavat siihen, miten kertomuksia luodaan ja millaisia konventioita niiden rakenteeseen liittyy. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006).

Näin voidaan katsoa myös olevan isyyden narratiivien kanssa, sillä ne yhdessä luovat isyyden tarkastelun jatkumoa, joka tarjoaa paljon laajemman kuvan kuin pelkästään isyyden kapea katsominen yksistään sen nykyisen toteutumisen linssin läpi. Historialliset isyyden narratiivit tarjoavat näyn isyyden kulttuurillisten ideaalien rakentumiseen ja muutokseen (Kekäle & Eerola 2014, 20) sekä valaisevat kuinka isyys on käytännössä siirtynyt eteenpäin sukupolvien välisessä vuorovaikutuksessa (Aalto 2014, 161).

Isyyden rakentumisen narratiivit kuvaavat niitä lähtökohtia, joista uusi isyys alkaa ja niihin olennaisesti sisältyy isyyden historiallisten narratiivien myötävaikutus, sillä ne kulttuurilliset sekä ylisukupolviset ideaalit, jotka isyyteen liittyvät rakentuvat osittain juuri ihmisten aikaisimpien kokemusten pohjalta. Etenkin silloin kun kyseessä on perinteinen ydinperheisyys (Huttunen 2001, 72). Isyyden jatkuvan toimijuuden narratiivit lopulta välillisesti yhdistävät nämä kaksi narratiivityyppiä tuoden esille kuinka historialliset isyyden narratiivit myötävaikuttavat isyyden synnyn narratiivien lähtökohtiin ja kuinka ne sitten lopulta kiteytyvät isyyden jatkuvan toimijuuden narratiiveihin.

Tämän narratiivisen jatkumon hyöty on, että se mahdollistaa erilaisten narratiivisten isyyden mallien tunnistamisen ja tyypittelyn; tarjoten keinot paikantaa niiden narratiivisten elementtien ja aihe-alueiden painotuksien alkulähteet, sekä vaikuttimet, joista nämä mallit rakentuvat.

Sanna Kaukkisen, ym. artikkelissa ”Etäinen, autoritäärinen, tasavertainen ja epäröivä – Isyyden neljä tarinatyyppiä” (2018, 93-110.) nostetaan esille juuri tällaisia isyyden narratiivisia malleja, joiden voidaan nähdä juontuvan historiallisista, isyyden syntyä kuvaavista ja isyyden jatkuvan toimijuuden narratiiveista.

Esimerkiksi etäisen isän narratiivisessa mallissa isyyden katsotaan noudattavan perinteistä, esimodernin isyyden narratiivin mukaista perheen roolijakoa, jossa äiti on ensisijainen huolenpitäjä sekä kasvattaja ja isä on perheen elättäjä. Etäisen isän narratiivisessa mallissa lapsi katsotaan äidin toteuttamaksi hankkeeksi, jolloin isän isäksi tulon narratiivi noudattelee uhrin puhetapaa ja identiteettiä. Lapsi on vastuu, joka on vain säilytetty isälle ja kuten isyyden selviytymistarinoissa kuvataan kestää isä tämän vastuun, sopeutumalla, joskin vastajakoisesti, tilanteeseen. Viimeiseksi isän osuus lapsen elämää kohtaa on vähäinen, ja näin ollen isä noudattaa ohenevan isyyden narratiivia. (Kaukkinen, Eerola & Eskola 2018, 100.)

Isyyden parissa työskennellessä nämä narratiiviset mallit edesauttavat toteuttamaan isätoiminnan tarkoitusta, joka on auttaa miehiä löytämään oma tapansa toimia isinä. (Eräranta 2007, 36.) Käytännössä narratiiveja ja narratiivisia isyyden malleja voidaan isyyttä tukeessa hyödyntää esimerkiksi isäryhmissä keskustelun lähtökohtina. Miehen identifioituminen isäksi edellyttää, että hänellä on riittävästi isyyttä koskevaa tietoa, jonka kautta hän voi jäsentää niin oman roolinsa luonnetta sekä rakentaa niitä kestäviä toimintamalleja, joiden kautta hän voi isyyttään toteuttaa. (Eräranta. 2007. S. 36.) Isyyden tukemisen kentällä narratiivit ovat nimenomaan keino luontevasti ja helposti paitsi välittää myös kerätä juuri tätä isyyttä koskevaa tietoa sillä ne ovat paljon helpommin välitettävissä ja ymmärrettävissä kuin esimerkiksi puhdas akateeminen tilastotieto.

Ne ovat lisäksi erittäin muokattavia ja monipuolisesti sovellettavia; narratiiveja voidaan kirjoituskilpailuiden keinoin hyödyntää kartoittaessa laajasti jonkin ikäryhmän

kokemuskenttää, kuten tehtiin Ilana Aallon analysoimassa Isää Etsimässä – kirjoituskilpailussa (Aalto 2014, 159 – 177.), niitä voidaan käyttää oman reflektion ja jakamisen välikappaleena kuten Juhani Seppänen tekee kirjassaan, Ensimmäinen sana on isä (2000.) sekä isän kokemuksien purkamiseen oman emotionaalisen tasapainon ylläpitämiseksi.

Huomioitavaa on, että opinnäytetyön tutkimuksen tietopohjaa rakentaessa kävi ilmi, että isyyden narratiiveissa ei aina asetuttu tarkastelemaan isyyttä pelkästään pohjateoriassa ehdotetun narratiivisten painopisteiden mukaan; julkaisuissa isyyden käsittely ilmeni niinä isyyden kuvauksien painotuksina, joita kukin yksittäinen teksti piti tärkeimpänä. Käytetyn pääaineiston ulkopuolella, esimerkiksi ”Syytettynä Isä”-teoksessa (Jousmäki & Kosonen, 2009) esitetyissä isyyden narratiiveissa painottuvat juridinen isyys erotilanteissa ja paine, jonka erotilanteet asettavat niin sosiaalisen kuin psykologisen isyyden toteutumiselle.

”Oikeudessa Ilkka toi esille sen kerran, kun ei saanut lasta luokseen laillisella vuorolleen” (Jousmäki & Kosonen 2009, 102)

Artikkelissa Sitoutuminen ja vastuu isyyden alussa (Mykkänen & Eerola. 2014) esitetyissä isyyden narratiiveissa puolestaan keskityttiin enemmän sosiaalisen ja psykologisen isyyden edellytyksille ja näiden isyyden lajien onnistumisen kokemuksille.

”Sami (40 v.) korosti sitä puoltatoista vuotta, jonka oli poikansa kanssa kotona. Sillä oli elämänmittainen arvo: ’Eihän mitään niin mahtavaa ole kun oma lapsesi kasvaa ja kehittyy.’ ” (Mykkänen & Eerola 2014, 56.)

Narratiivien tarkastelussa tämä isyyden rakenteen jaottelu mahdollisti niissä esiintyneiden isyyden roolien lähemmän tarkastelun sekä auttoi jäsentämään niitä erilaisia isyyden ”oletusasteuksia” joita teksteissä esiintyi.

Aineiston isyyden narratiivien kirjon valossa ei ole myöskään mielekäästä turvautua vain yksinkertaiseen isyyden termiin johtuen siitä, että se voi erityisesti asiantuntijatekstissä jäädä liian ylimalkaiseksi ja määrittelemättömäksi, jotta se riittävän hyvin kattaisi narratiiveissa käsitellyn isyyden skaalan kokonaisuudessaan. (Huttunen. 2001, 58.)

Opinnäytteen aineistoissa esiintyi vahvasti se sosiaalisen diskurssin keskiöön nousnut keskustelu, joka 2000-luvulle tultaessa on keskittynyt pohtimaan isyyden kysymyksiä. Erityisesti niitä liittyen isyyden rooliin ja sen paikkaan perheen hierarkiassa. Mielenkiintoista tässä keskustelussa on, ettei se ole edennyt vahvassa yksimielisyydessä ja keskustelun eri osapuolilla on ollut hyvinkin eriäviä mielipiteitä niistä painotuksista, joita isyyden rooliin tulisi sisältyä ja missä sekä millaisissa kapasiteeteissa isän tulisi perheen sisällä toimia. (Huttunen 2014, 178 – 180.)

Keskustelussa on muun muassa pohdittu tuleeko isän olla vastuullinen, arkeen osallistuva kanssakasvattaja vaiko voiko hän olla työhönsä keskittyvät elättäjä, joka huolehtii pääasiallisesti perheen eläuksesta. Hierarkioiden suhteen on keskusteltu siitä, onko vanhahtava asetelma, jossa isä olla perheen hierarkian ehdoton patriarkka, joka määrittelee perheen muiden jäsenten paikan sekä oikeudet hyväksyttävä vai tuleeko hänen olla demokraattinen neuvottelija, joka pyrkii puolisonsa kanssa yhdessä varmistamaan perheen hyvinvoinnin parhaansa mukaan. Isyyden roolien suhteen keskusteluun on noussut se, onko kyseenalaista, jos mies on isyyden melkein passiivinen toteuttaja, joka ei kyseenalaista niitä isyyden malleja, jotka hän on aikanaan saanut vai tulisiko hänen vaihtoehtoisesti olla isyyden aktiivinen toimija, joka paitsi arvioi myös muokkaa sitä, mitä on tarkoittaa olla isä?

On ymmärrettävää, että nämä vastakkainasettelut ja vaihtoehtoiset katsontakannat esiintyvät keskustelussa sillä helppoja ja tyhjentäviä vastauksia näihin pohdintoihin on vaikea löytää, kun otetaan huomioon perheiden ja niiden jäsenten moninaiset elämäntilanteet, asenteet ja arvot. Johtuen moninaisista tekijöistä, joita voivat muun muassa olla ympäristön paineet, kulttuurillinen konteksti ja vanhempien kasvatuksellinen tausta, käsitykset isyydestä ovat niin erilaisia, että yhtä yhtenäistä tapaa, jolla perheiden tulisi toimintaansa toteuttaa ei ole löydettävissä. Huomioitavaa on myös se, että niin isyyden roolit kuin isyyden paikka perheen sisäisissä hierarkioissa eivät ole staattisia vaan mukautuvat niin ympäristön, vallitsevan kulttuurin isyyden ideaalien kuin isyyttä toteuttavien miesten asenteiden, arvojen sekä toiminnan mukaan. (Säävälä & Keinänen & Vainio 2002, 19.)

Lisäksi isyyden roolit ja isyyden paikka perheen sisäisissä hierarkioissa ovat olennainen osa isyyden narratiivien konteksteja, sillä ne kuvaavat mihin isyys perheissä si-

joittuu ja miten laaja isän osuuden lastenkasvatuksessa ajatellaan kussakin käsitellyssä narratiivissa olevan. Ne tarjoavat myös arvokkaan viitekehysten tarkastellessa niitä asenteita, joita niin miehillä kuin naisilla on isyyden suhteen sekä niitä ristiriitallanteita, joita perheissä voi isyyteen liittyen ilmetä. (Aalto 2002,31 – 32.)

Narratiiveja ja narratiivisuutta tutkiessa on lähtöolettamuksena, että kertomukset ovat perimmäinen osa ihmisyyttä. Että ne toimivat perustavanlaatuisena osana inhimillistä kokemusta ja sitä, miten me hahmotamme maailmaa ympärillämme. Ihminen sekä kertoo elämänsä narratiivia ja elää sitä samanaikaisesti. Hän kuvaa käytöstään ja kokemuksiin, samanaikaisesti määritellen niitä. Narratiivien kautta ihminen voi työstää ratkaisevia elämänmuutoksia, henkilökohtaisia kokemuksia, sosiaalisia tarpeita ja vaatimuksia, toiveita, tavoitteita sekä asenteita. Tietyissä olosuhteissa narratiivit ovat paitsi hyödyllinen mutta jopa välttämätön selviytymisen työkalu, joka mahdollistaa erilaisten näkökulmien muodostamisen ja niiden jakamisen turvallisesti. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006.)

Ihmisten kokemuksellinen tieto koostuu muistin ja havainnoin yhteistyönä ja mahdollistaa kestävien päätösten ja toimintamallien rakentamisen tilanteissa, jotka ovat itse rakenteeltaan monimutkaisia ja huonosti määriteltävissä. Toisin kuin puhtaasti kvantitatiivisen tiedon tapauksessa kokemuksellinen tieto mahdollistaa niin teoreettisen kuin subjektiivisen, henkilökohtaisten näkökulmien hyödyntämisen. Johtuen tästä kokemuksellisen tiedon luonteesta sitä usein kuvataan narratiivien kautta (Storkerson 2009, 5). Täten on perusteltua käyttää narratiiveja hyödyntävää lähestymistapaa, kun halutaan perehtyä siihen, miten isyyden kokemukset rakentuvat ja kuinka niitä välitetään eteenpäin.

Kysymykset kuten miten isän tulisi suhtautua lapsen perheeseen tuloon, kun lapsen läsnäolo asettaa erilaisia vaatimuksia isän vapaa-ajalle, kuormittaa hänen fyysistä ja henkistä kestävyyttään, muuttaa hänen ihmissuhteitaan sekä asettaa monia moraalisia ja kasvatuksellisia kysymyksiä, joihin ei välttämättä löydy helppoja, saati yksinkertaisia vastauksia ovat juuri niitä, joiden käsittelyyn narratiivien kautta saatu kokemuksellinen tieto on omiaan. Miten isä voi isyydestään puhua? Onko isälle luvallista ilmaista, että hän ei ole ilahtunut kuullessaan uudesta, tulevasta perheen lisäyksestä? Millaista isyyden mallia isä välittää eteenpäin lapsilleen? Paitsi että narratiivit

tarjoavat metodin tällaiselle reflektiolle, ennen kaikkea ne mahdollistavat näiden erilaisten isyyden kokemusten vaivattomasti ymmärrettävän jakamisen.

Se, että miehille tarjotaan narratiivien ja niiden jakamisen kautta välineet prosessoida ja rationalisoida niitä tuntemuksia sekä vaikeuksia, joita he kokevat isyydessään ilmenevän, on tutkitusti keino vähentää ja kanavoida erityisesti niitä tunnetiloja, jotka muuten kanavoituvat aggressiivisena käytöksenä kulminoituen pahimmassa tapauksessa perheväkivallaksi. Erityisesti silloin kun kyseessä on uusi isä, (Eroranta. 2007. s.38) Parempi ja lisääntynyt isyyden ymmärrys auttaa paitsi isyytensä kanssa kamppailevia miehiä selviytymään myös toimii isyyden tukemisen voimavarana niin perheissä kuin yhteiskunnassa yleensä. (Mykkänen 2014, 32)

Narratiivit voivat toimia miehen moraalisen sekä vastuullisuuden reflektion sekä kasvun työvälineinä, erityisesti silloin kuin narratiiveja hyödynnetään diskurssin rakentamiseen ja nimenomaan isien kesken, jolloin vanhemmat ja kokeneemmat isät voivat toimia ohjaavina mentoreina nuoremmille isille. Kun isä pystyy narratiivisen työskentelyn kautta hahmottamaan isyyteensä sisältyvän merkityksen sekä antamaan arvoa niin omalle toiminnalleen, velvollisuuksilleen ja tuntemuksilleen tukee se hänen sekä hänen kasvuunsa niin ihmisenä kuin vanhempana. Se, että miehet saadaan kertomaan isyydestään, on siis ennaltaehkäisevä turvakeino niin miehen itsensä kuin hänen ympäristönsä, erityisesti hänen lastensa, kannalta. (Eroranta 2007, 37 - 38)

Näin ollen on erittäin loogista olla kiinnostunut isyyden narratiiveista ja siitä, mitä ne merkitsevät isyyden jatkuvalle hyvinvoinnille sekä miten niitä voitaisiin jatkossakin tehostetusti hyödyntää isyyden tukemisen työvälineinä.

6 Pohdinta

6.1. Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen luotettavan toteutuksen ihanteita ovat sen objektiivisuus ja julkisuus sen itsekorjautuvuuden sekä autonomisuuden ohella (Karvonen, Kortelainen & Saarti 2014, 52).

Opinnäytetyön toteutuksessa niitä on pyritty noudattamaan seuraavasti:

Objektiivisuus on pyritty opinnäytetyössä säilyttämään pitäytymällä kirjallisuuskatsauksen systemaattisten periaatteiden puitteissa, jotka on kuvattu vaihe vaiheelta, ja täten toteuttamalla tutkimus prosessinomaisesti, jottei siitä koostuisi mielipide sävytteinen uudelleenkeronta. Haasteeksi nousi tämän suhteen se, että aineistoa kerättäessä profiloituvat tietyt julkaisujen kirjoittajat niin sekä suoraan itse julkaisujen tekijöinä kuin myös toisten, yhtä lailla aineistossa profiloituneiden kirjoittajien paljon käytettyinä referaattilähteinä. On siis tarpeen paitsi kyseenalaistaa, miten todella laaja-alainen käytetty aineisto todellisuudessa on ja miten paljon ylipäättään isyyden narratiivien keskustelu on muutaman tietyn kirjoittajan valta-alaa. Tässä suhteessa työn toteutuksessa olisi ollut suotavaa hyödyntää myös ulkomaankielistä aineistoa.

Julkaisuuden säilymisestä on huolehdittu asettamalla niin opinnäytetyön lähtökohdat kuin sen perimmäiset motivaatiot selvästi esille ja kaikki siinä hyödynnetty aineisto on siten vapaasti saatavilla, että kuka tahansa pystyy työn laadullisuutta arviomaan omalta osaltaan.

Itsekorjautuvuus toteutuu sillä opinnäytetyö ei pyri esittämään, että sen katsaus isyyden narratiiveista olisi millään muotoa kaikenkattava saatikka tuloksissaan erehtymätön. Opinnäytetyö ei myöskään pyri rakentamaan laajaa teoriaa, jolla määriteltäisiin isyyden narratiivit yksiselitteisesti. Ottaen huomioon kuinka henkieteen perimmäinen tarkoitus on ilmiön ymmärtäminen ennemmin kuin sen seikkaperäinen, kausaalinen selvittäminen, olisi tämä yhden kirjoittajan kohdalla myös epärealistista. (Karvonen, Kortelainen & Saarti 2014, 53-54).

Autonomian suhteen opinnäytetyö on toettu itsenäisesti ja sen laadinnassa on pyritty huomioimaan, että vallalla olevien poliittisten taikka sosiaalisesti vaikuttavien ajatusten ei ole sallittu määritellä sen sisältöä.

Opinnäytetyön eettisen kelpoisuuden suhteen on hyvä huomauttaa, että aineistot, joiden kautta sen tuloksiin on päädytty ovat hyvin pitkälti tiivistettyjä ja editoituja alkuperäisen suoraan isien tuottaman isyyspuheen suhteen. Näin ollen niiden antiin puhtaasti isien puolesta puhuvina julkaisuina on hyvä suhtautua pidättäytyvällä otteella, eikä saatuja tuloksia pidä siksi liiaksi yleistää.

Itse työskentelyyn ei sisältynyt selkeitä eettisiä ongelmia. Aihe oli opinnäytetyön teki-
jälle pinnallisesti entuudestaan tuttua, mutta selkeästi kerrottujen lähtökohtien li-
säksi ei työskentelyyn sisältynyt mainittavia ennakko-oletuksia.

6.2. Opinnäytetyön tulosten tarkastelu

Narratiiveja rakennetaan aiheista, jotka vahvasti ja syvästi koetaan merkitykselli-
sesti. Se kertoo siitä, kuinka nämä paljon käytetyt aiheet ovat universaalisti kosketta-
via, samaistuttavia taikka koetaan, että ne ovat liian suuria yksin käsiteltäviksi ja näin
ollen ne halutaan tuoda jollain tavalla laajempaan tietoisuuteen käsiteltäviksi tavalla,
joka on helposti ymmärrettävissä riippumatta ajasta ja paikasta.

Eryteisesti vaikuttaa siltä, että isyyden tapauksessa narratiivit ovat tärkeä keino pu-
hua asiasta koska isyyden kysymykset muuten vaikuttavat jäävän vaille paikkaa, jossa
ne voitaisiin ilmaista ja niihin liittyviä jopa tuhoisia ajatuksia voitaisiin purkaa.

Isyyden narratiiveja läpikäydessä nousi erittäin silmiinpistävästi esille se, kuinka hu-
olimatta siitä, että jotkut käytetyistä lähteistä pyrkivätkin tarkastelemaan isyyttä ja sen
narratiiveja mahdollisimman monipuolisesti uupuu teksteistä kokonaisuudessaan
isyyden tarinakaaren kokonaisvaltainen tarkastelu. Tekstien fokus sijoittuu lähes aina
johonkin tiettyyn isyyden aikaan; joko menneeseen isyyteen, isyyden alkamiseen
taikka isyyden nykyhetkeen. Mikä huomattavasti puuttuu, on narratiivi isyyden vai-
heista aina omista isyyskokemuksista omaan uuteen isyyteen, ”rutinoituneeseen”
isyyteen kun kolmas lapsi on taaperoiässä ja esikoinen kenties jo on teini-ikäinen ja
lopulta isoisyyteen, jolloin isyyden huoltajuuden suhde tavallaan siirtyy, osittain,
omista lapsista heidän jälkikasvuunsa. Vaikkakin vain rajoitetussa kapasiteetissa.

Tutkimuksen itsenä suhteen oli merkillepantavaa, kuinka vaikeaa aiheen käsittely oli,
huolimatta sen lähtökohtaisesta mielekkyydestä. Tarinat hahmottuvat parhaiten suo-
raan kerrottuna joko kirjallisesti taikka suullisesti, ja niiden tiivistäminen siten, että
kokonaisuus säilyy paitsi mielekkäänä lukea, myös tutkimuksellisesti luotettavana oli
silmiinpistävästi ongelmallista.

Kyse ei ole siitä, että tällainen tarkastelu olisi itsessään monimutkaista saatikka mahdollonta. Pikemminkin ongelmallisuus ilmeni siinä, että narratiiveja käsitellessä nousi esille helposti kiusaus lähteä rakentamaan narratiivia myös kirjoittajana. On kiusauksellisen mielekästä lähteä sovittamaan omia ennakkokäsityksiään rakenteeseen, jota sitten tukee sopivilla katsontakannoilla, vaikka todellisuudessa tietää, ettei asia ole niin yksioikoinen kuin kenties haluaa antaa ymmärtää.

Tämän voi mieltää tiivistämisen sisäiseksi ongelmaksi. Kaikkea ei voi useaa ääntä käyttäessä sisällyttää yhdeksi toimivaksi kokonaisuudeksi ja jotta tämän ongelman voi selvittää, on tehtävä kompromisseja sen suhteen, mikä on olennaista ja mikä on jätettävä pois.

Vaarana vain on, että näin tehdessä katoaa lopputuloksesta useampi pieni osa, jotka yhdessä muuttavat lopputuloksen sävyä ja jopa sisältöä olennaisesti.

6.3. Johtopäätökset

Isyyden narratiivit rakentuvat monista, yhteen limittyneistä konteksteista, joita sanelevat moninaiset, niin sisäiset kuin ulkoiset, tekijät, joiden rakentumiseen isät itse myös vaikuttavat niin toimimalla kuin kertomalla niistä eteenpäin seuraaville sukupolville narratiivien kautta.

Narratiivit itsessään voivat olla erityisen voimallisia työkaluja tarkastellessa isyyttä. Mutta niiden käytön yhteydessä pitää muistaa, että ne syntyvät aina yksittäisten tahojen kertomana, eivätkä siten voi koskaan olla kaikenkattavia johtuen isyyden suuresta kirjosta.

Tiivistetysti oppinäytetyön johtopäätökset kuuluvat seuraavasti:

1. Narratiivit luovat isyyden toiminnan kerronnallisia viitekehyksiä, jotka puolestaan muokkaavat sitä, kuinka isyys rakentuu edelleen ja täten jälleen, kuinka isyydestä vuorollaan kerrotaan.
2. Narratiivit tarjoavat keinon jäsentää isyyden tietoa helposti ymmärrettävään muotoon, joka on tehokkaasti hyödynnettävissä käyttämällä niiden kertomista tapana, jolla isät voivat turvallisesti purkaa ja jakaa kokemuksiaan.

6.4. Mahdolliset jatkotutkimukset

Kuten opinnäytetyön tulosten tarkasteluosiossa todettiin, uupuu isyyden narratiivien tarkastelun kentältä hyvin vahvasti kokonaisvaltaisempien katsontojen läsnäolo, joissa perehdyttäisiin isyyteen koko sen elinkaaren ajan ja siten hahmotettaisiin isää jatkuvampana toimijana kuin vain hänen tietty kehitysasteensa osalta taikka elämäntilanteen kontekstia hyödyntäen. Ymmärrettävästi tällainen eliniän mittainen tutkimus olisi käytännössä haastava toteuttaa, mutta se olisi varmasti erittäin hyödyllinen otanta isyyden jatkuvan suojelun ja kehityksen edistämisen kannalta.

Lähteet

- Aalto, Ilana (2014) Sotasukupolvien miesten moninaiset isyydet. Teoksessa Eerola, Petteri & Mykkänen, Johanna (Toim.) Isän kokemus. Helsinki: Gaudeamus, 159-177.
- Aalto, Ilana (2002) Kotiin päin: kodin muuttuvat merkitykset miesten isyyserkottumuksissa. Naistutkimus. Helsinki: Suomen naistutkimuksen seura. - 0784-3844. 15 (2002): 2, 30-42.
- Eerola, Petteri & Mykkänen, Johanna (2014) Isyyserkottumusten jäljillä. Teoksessa Eerola, Petteri & Mykkänen, Johanna (Toim.) Isän kokemus. Helsinki: Gaudeamus, 7-18.
- Eräranta, Kirsi (2007) Isäksi tulossa ja tekemässä: isäryhmät ja omaelämäkerrallinen työ isyyteen ohjaamisen välineinä. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. Nuorisotutkimus 25 (2007): 1, 33-46.
- Hiltunen, Leena (N.D.) Graduaineiston analysointi. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. http://www.mit.jyu.fi/OPE/kurssit/Graduryhma/PDFt/aineiston_analysointi2.pdf (Viitattu 12.11.2019.)
- Huttunen, Jouko (2001) Isänä olemisen uudet suunnat. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Huttunen, Jouko. (2014) Isyyden muutos ja tulevaisuus. Teoksessa Eerola, Petteri & Mykkänen, Johanna (Toim.) Isän kokemus. Helsinki: Gaudeamus, 178 – 196.
- Hyvärinen, Matti (2006) Kertomuksen Tutkimus. Jyväskylän Yliopisto. <http://www.uta.fi/yky/yhteystiedot/henkilokunta/mattikhyvarinen/index/Kerronnallinen%20tutkimus.pdf> (Viitattu. 11.11.2019.)
- Jousmäki, Ari & Kosonen, Liisa (2009) Syytettynä isä. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.
- Kangasniemi, Mari, Utriainen, Kati, Ahonen, Sanna-Mari, Pietilä, Anna-Maija, Jääskeläinen, Petri & Liikanen, Eeva (2013) Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsenettyyn tietoon. Hoitotiede 25 (4), 291–301.
- Kansalliskirjasto. Arto. Helsinki: Helsingin yliopisto. <https://www.kansalliskirjasto.fi/fi/palvelut/metatietovarantopalvelut/arto> (Viitattu 11.11.2019.)

- Kansalliskirjasto. Elektra. Helsinki: Helsingin yliopisto. <https://www.kansalliskirjasto.fi/fi/palvelut/lisensiointipalvelut/elektra> (Viitattu 11.11.2019.)
- Karvonen, Erkki, Kortelainen Terttu & Saarti Jarmo (2014) Julkaise tai tuhoutu: johdatus tieteelliseen viestintään. Tampere: Vastapaino.
- Kaukkinen, Sanna & Eerola, Petteri & Eskola, Jari (2018) Etäinen, autoritaarinen, ta-savertainen ja epäröivä: isyyden neljä tarinatyyppiä. Teoksessa Eskola, Jari & Nikanto, Ilona & Virtanen, Satu (Toim.) Aikamme kasvatusta. Tampere: Tampere University Press, 93-110.
- Kekäle, Jari & Eerola, Petteri (2014) Isyyden tarinamarkkinoilla. Teoksessa Eerola, Petteri & Mykkänen, Johanna (Toim.) Isän kokemus. Helsinki: Gaudeamus, 19-31.
- Kuntu, Katja (2017) Systemaattinen kirjallisuushaku. Helsinki: Helsingin yliopisto. http://www.helsinki.fi/kirjastot/viikki/Systemaattinen_kirjallisuushaku.pdf (Viitattu 11.11.2019.)
- Mykkänen, Johanna (2014) Isäksi tulon monet polut. Teoksessa Eerola, Petteri & Mykkänen, Johanna (Toim.) Isän kokemus. Helsinki: Gaudeamus, 32 – 48.
- Mykkänen, Johanna (2010) Miesten Puhetta isäksi tulon halusta ja aikeista. Sosiologia. Tampere: Westermarck-seura. 47 (2010), 188 – 204.
- Mykkänen, Johanna & Eerola, Petteri (2013) Isyyteen sitoutuminen ja isän vastuu esikoisisien kertomana. Kasvatus 44 (1), 17 – 29.
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna (2006) KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto – Narratiiviset tarkastelutavat. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_6_4.html (Viitattu 12.11.2019.)
- Salminen, Ari (2011) Mikä kirjallisuuskatsaus? Vaasan Yliopisto. http://www.uva.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf (Viitattu 11.11.2019.)
- Salo, Ulla-Maija (2015) Simsalabim, sisällön analyysi ja koodaamisen haasteet. Teoksessa Aaltonen, Sanna & Högbacka, Riitta (Toim.) Umpikujasta oivallukseen. Refleksiivisyys empiirisessä tutkimuksessa. Tampere: Tampere university press, 166 – 190.
- Seppänen, Juha (2000) Ensimmäinen sana on isä. Keuruu: Otavan kirjapaino.

- Säävälä, Hannu & Keinänen, Eero & Vainio, Jari (2002) Perhe-elämän manuaali. Teoksessa Sihvola, Seija (Toim.) Isän kirja. Espoo: Hakapaino.
- Storkerson, Peter (2009) Experiential Knowledge, Knowing and Thinking. University of Illinois.